

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Rapla Vallavalitsus
rapla@rapla.ee
Tallinna mnt 14
79513, Rapla linn, Rapla maakond

15.05.2026 nr 5.1-3/12738-1

ETTEKIRJUTUS

Vabariigi Valitsuse seaduse (VVS) § 75¹ lõike 4 ning Sotsiaalkindlustusameti peadirektori 02.09.2025 käskkirja nr 142 alusel, arvestades menetluse käigus kogutud tõendeid ja välja selgitatud asjaolusid, teeb Sotsiaalkindlustusameti üldosakonna järelevalve talituse peaspetsialist Annika Steinberg Rapla Vallavalitsusele (registrikood 77000312), asukoht Tallinna mnt 14, 79513 Rapla ettekirjutuse järgmise kohustusega:

Resolutsioon:

1. Tagada abivajavast lapsest teadasaamisel viivitamata lapse abivajaduse nõuetekohane hindamine ja lapse abistamiseks vajalike meetmete pakkumine.

Alus: LasteKS § 17 lõige 1 punkt 3, mille kohaselt on KOVi ülesanne lastekaitse korraldamisel abivajavast lapsest teada saamisel viivitamata lapse abivajaduse hindamine ja lapse abistamiseks meetmete pakkumine. LasteKS § 28 lõige 1, mille kohaselt tuleb enne abivajavale lapsele sobiva meetme kohaldamist hinnata lapse abivajadust koosmõjus LasteKS § 28 lõikega 2, mille kohaselt peab lapse abivajadust hinnates lastekaitsetöötaja või lapsega töötav isik andma hinnangu lapse füüsilisele, tervislikule, psühholoogilisele, emotsionaalsele, sotsiaalsele, kognitiivsele, hariduslikule ja majanduslikule seisundile ning last kasvatava isiku vanemlikele oskustele.

Täitmise tähtaeg: 31.12.2026.

Sunniraha hoiatus: juhul, kui käesolev ettekirjutus on jäetud määratud tähtajaks täitmata, rakendab Sotsiaalkindlustusamet Rapla Vallavalitsusele VVS § 75¹ lõike 4 alusel sunniraha 1000 eurot.

2. Tagada kõigi last mõjutavate otsuste vastuvõtmisel, vastu võtmata jätmisel ning otsuse kavandamisel eri võimaluste vahel valimisel laste huvide väljaselgitamine ning lähtuda otsuse tegemisel nendest kui esmatähtsast kaalutlusest. Lapse huvide väljaselgitamisel selgitatakse välja kõik asjasse puutuvad asjaolud, kuulatakse laps ära, selgitatakse otsuse mõju lapsele ning kõiki asjaolusid kogumis hinnates kujundatakse põhjendatud seisukoht lapse huvide kohta seoses kavandatava otsusega.

Alus: LasteKS § 21 lõige 1, mille kohaselt tuleb kõigi last mõjutavate otsuste vastuvõtmisel, vastu võtmata jätmisel ning otsuse kavandamisel eri võimaluste vahel valimisel selgitada välja lapse huvid ning lähtuda otsuse tegemisel nendest kui esmatähtsast kaalutlusest.

Lasteks § 21 lõike 2 punktid 1-3, mille kohaselt tuleb lapse huvide väljaselgitamiseks selgitada välja kõik asjassepuutuvad lapse olukorra ja isikuga seonduvad asjaolud ning muu informatsioon, mis on vajalik, et hinnata otsuse mõju lapse õigustele ja heaolule; selgitada lapsele kavandatava otsuse sisu ja põhjuseid, kuulata laps ära tema vanust ja arengutaset arvestades sobival viisil ning võtta lähtuvalt lapse vanusest ja arengutasemest tema arvamus arvesse ühe asjaoluna huvide väljaselgitamisel; kõiki asjassepuutuvaid asjaolusid kogumis hinnates kujundada põhjendatud seisukoht lapse huvide kohta seoses kavandatava otsusega.

Täitmise tähtaeg: 31.12.2026.

Sunniraha hoiatus: juhul, kui käesolev ettekirjutus on jäetud määratud tähtajaks täitmata, rakendab Sotsiaalkindlustusamet Rapla Vallavalitsusele VVS § 75¹ lõike 4 alusel sunniraha 2500 eurot.

3. Tagada otsuse tegemine juhtumikorralduse algatamiseks või algatamata jätmiseks või juhtumi edastamiseks pädevale ametiisikule kümne päeva möödumisel abivajavast lapsest teada saamisest.

Alus: Lasteks § 29 lõige 3, mille kohaselt peab kohaliku omavalitsuse üksus kümne päeva möödumisel abivajavast lapsest teada saamisest tegema otsuse juhtumikorralduse algatamiseks või algatamata jätmiseks või juhtumi edastamiseks pädevale ametiisikule, koosmõjus Lasteks § 17 lõike 1 punktiga 3.

Täitmise tähtaeg: 31.12.2026.

Sunniraha hoiatus: juhul, kui käesolev ettekirjutus on jäetud määratud tähtajaks täitmata, rakendab Sotsiaalkindlustusamet Rapla Vallavalitsusele VVS § 75¹ lõike 4 alusel sunniraha 1000 eurot.

4. Tagada, et lapse abivajaduse ilmnemisel hinnatakse alati juhtumikorralduse rakendamise vajadust ning juhtumikorraldus jäetakse algatamata üksnes juhul, kui lapse abivajadus on võimalik rahuldada ühekordse meetmega. Juhul, kui laps vajab pikaajalist ja mitmekülgset abi, sealhulgas mitme asutuse koostööd, tagada juhtumikorralduse põhimõtte rakendamine, sealhulgas juhtumiplaani koostamine ning osapoolte tegevuste ajakava kooskõlastamine.

Alus: Lasteks § 29 lõige 4, mille kohaselt võib juhtumikorralduse algatamata jätta ainult juhul, kui lapse abivajadus on võimalik rahuldada ühekordse meetmega, koosmõjus SHS § 9 lõikega 1, mille kohaselt juhul kui isik vajab iseseisva toimetuleku parandamiseks pikaajalist ja mitmekülgset abi, mis hõlmab ka vajadust koordineerida mitme organisatsiooni koostööd abi andmisel, kasutatakse juhtumikorralduse põhimõtteid. SHS § 9 lõige 2 punkt 1, mille kohaselt hõlmab abi andmine muu hulgas juhtumiplaani koostamist ja osapoolte üksteisega seotud tegevuste ajakava kooskõlastamist.

Täitmise tähtaeg: 31.12.2026.

Sunniraha hoiatus: juhul, kui käesolev ettekirjutus on jäetud määratud tähtajaks täitmata, rakendab Sotsiaalkindlustusamet Rapla Vallavalitsusele VVS § 75¹ lõike 4 alusel sunniraha 1000 eurot.

5. Tagada abivajava lapse abivajaduse hindamisel ja abi osutamisel lapse arvamuse välja selgitamine ja dokumenteerimine ning selle lisamine lapsega seotud kohustuslikule juhtumiplaanile.

Alus: Lasteks § 29 lõige 5, mille kohaselt peab kohaliku omavalitsuse üksus abivajava lapse abivajaduse hindamisel ja abi osutamisel välja selgitama ja dokumenteerima lapse arvamuse ning lisama selle lapsega seotud kohustuslikule juhtumiplaanile, kui eriseadus ei sätesta teisiti.

Täitmise tähtaeg: 31.12.2026.

Sunniraha hoiatus: juhul, kui käesolev ettekirjutus on jäetud määratud tähtjaks täitmata, rakendab Sotsiaalkindlustusamet Rapla Vallavalitsusele VVS § 75¹ lõike 4 alusel sunniraha 2000 eurot.

Ettekirjutuse täitmisest palume informeerida Sotsiaalkindlustusametit kirjalikult elektronposti aadressil info@sotsiaalkindlustusamet.ee või annika.steinberg@sotsiaalkindlustusamet.ee hiljemalt määratud täitmise tähtjaks.

Vaidlustamisviide

Juhul kui haldusakti adressaat leiab, et haldusaktiga või haldusmenetluse käigus on rikutud tema õigusi või piiratud tema vabadusi, on tal õigus esitada vaie Sotsiaalkindlustusametile või kaebus halduskohtule 30 päeva jooksul arvates päevast, millal vaide või kaebuse esitaja vaidlustatavast haldusaktist teada sai või oleks pidanud teada saama.

Ettekirjutuse vaidlustamine ei peata selle täitmise kohustust ega täitmiseks vajalike abinõude rakendamist. Sunniraha võib määrata korduvalt kuni ettekirjutus on täidetud. Kui adressaat ei tasu sunniraha, edastatakse see kohtutäiturile täitemenetluse alustamiseks. Sel juhul lisanduvad sunnirahale kohtutäituri tasu ja muud täitekulud.

Menetluskäik ja põhjendused

Sotsiaalkindlustusamet algatas 05.08.2024 Rapla Vallavalitsuses järelevalvemenetluse, mille eesmärgiks oli kontrollida kohaliku omavalitsuse üksuse poolt lastekaitsealase töö korraldamist. Järelevalve tulemused on kirjeldatud 18.10.2024 järelevalve aktis nr 5.1-3/23084-4. Järelevalve akti punktides 2.2. kuni 2.15 kirjeldatud puuduste osas otsustas SKA teha järelkontrolli. Järelkontroll Rapla Vallavalitsuses oli kavandatud läbi viia peale 31.03.2025.

Eesti Vabariigi põhiseadusest tulenevalt otsustavad ja korraldavad kõiki kohaliku elu küsimusi kohalikud omavalitsused, kes tegutsevad seaduste alusel iseseisvalt. Kohalikule omavalitsusele võib panna kohustusi ainult seaduse alusel või kokkuleppel kohaliku omavalitsusega. Riik on kohalikule omavalitsusele pannud LastekSiga kohustused ja ülesanded laste õiguste ja heaolu tagamisel ning lastekaitse korraldamisel, võttes arvesse sihtrühma haavatavust. Kohaliku omavalitsuse üks põhimõtteid on seaduste järgimine oma ülesannete ja kohustuste täitmisel.

Juhtumite analüüsimisel selgus, et lastekaitsetöötajad ei ole täitnud kõiki seaduses ettenähtud nõudeid. Järelkontrollis tuvastatu näitab, et lastekaitsetöö puudujäägid viitavad probleemile lapse huvide esikohale seadmises, õigeaegses reageerimises ning lapse ja pere vajaduste terviklikus hindamises. Selle tulemusena võib laps/lapsed jääda ilma vajalikust kaitsest ja toest. Ilmnes, et juhtumimenetlusi ei algatata ja laste abivajadust ei hinnata või ei ole hindamine läbi viidud nõuetele vastavalt, mistõttu võib laps/lapsed jääda vajaliku abita ning juhtumitöö ei ole süsteemne ja järjepidev.

Eelhindamise eesmärk on saada esmane ülevaade lapse abivajadusest otsustamiseks, kuidas peab sekkuma. Abivajaduse hindamise eesmärk on tagada olukord, kus lapsele ei osutata juhuslikke ja käepäraseid meetmeid, mis kohaliku omavalitsuse üksusel olemas on, vaid selgitatakse välja lapse tegelik vajadus ning planeeritakse sobivaid meetmeid nende vajaduste rahuldamiseks. Lapse abivajadust hinnates peab lastekaitsetöötaja andma hinnangu lapse füüsilisele, terviselikule, psühholoogilisele, emotsionaalsele, sotsiaalsele, kognitiivsele, hariduslikule ja majanduslikule seisundile; last kasvatava isiku vanemlikele oskustele. Lastekaitsetöötaja või lapsega töötav isik peab lapse abivajaduse hindamisse kaasama lapse ja last kasvatava isiku või lasteasutuse, kus laps viibib.

Juhtumikorraldus on lubatud jätta algatamata ainult juhul, kui lapse abivajadus on võimalik rahuldada ühekordse meetmega. Kui abivajava lapse abivajadus ei saa rahuldada ühekordse meetmega, on kohalik omavalitsus kohustatud algatama juhtumimenetluse, hindama lapse abivajaduse ja koostama abimeetmete rakendamise tegevuskava. Juhtumikorralduse rakendamata jätmine olukorras, kus laps vajab tegelikult pikaajalist ja mitmekülgset tuge, on suur

risk, et abi piirdub üksikute, ajutiste meetmetega. Selline lähenemine ei lahenda lapse tegelikke vajadusi ega kõrvalda probleemi põhjuseid. Tulemuseks võib olla lapse olukorra halvenemine või korduv sekkumisvajadus. Juhtumiplaani koostamine ja tegevuste ajastamine on praktilised tööriistad, mis aitavad tagada, et lapse huvid on kaitstud mitte ainult otsuse tegemise hetkel, vaid kogu menetluse vältel. Otsus juhtumikorralduse mittealgatamise kohta peab olema sisuliselt põhjendatud ning tuginema veendumusele, et lapse abivajadus on võimalik lahendada ühekordse meetmega.

Lisaks tuvastati järelkontrollis, et menetlustesse ei ole kaasatud lapsi. Lastega töötamisel on üks peamisi põhimõtteid lapse hääle ja lapse arvamuse kuulamine ning kui lastekaitsetöötaja jätab lapse arvamuse kuulamise vahele või tõlgendab seda valesti, on oht teha ekslikke otsuseid. Seetõttu ei saa lapse abivajaduse hindamine, lapse arvamuse väljaselgitamine ja dokumenteerimine olla pinnapealne ega lastega läbiviidavad vestlused põhjalikult eesmärgistamata ja analüüsimata. Kindlasti ei saa neid tegevusi jätta tegemata. Nimetatud nõue tagab parimal võimalikul moel abivajava lapse arvamuse väljaselgitamise kohustuse täitmise ja sellega võimaluse korral arvestamise ning on tihedalt seotud LasteKS § 21 (lapse huvidest lähtumine) rakendamisega.

Otsuseid juhtumikorralduse algatamiseks või algatamata jätmiseks tehti enamuses kontrollitud menetlustes viivitusega või ei tehtud seda üldse. Juhtumikorralduse algatamine/mittealgatamine on lastekaitsetöötaja otsus. Äärmiselt oluline lapse ja pere abistamisel on kümne päeva jooksul abivajavat lapsest teada saamisel teha otsus juhtumikorralduse algatamiseks või teha kaalutletud otsus, põhjendades, miks juhtumikorraldust ei algatata. Otsus peab tuginema abivajavast lapsest saabunud teate sisule, eelhindamise käigus kogutud infole lapse ja pere kohta ning lapse ja vanemate arvamusele. Juhtumikorralduse võib jätta algatamata vaid juhul, kui lapse abivajadust on võimalik rahuldada ühekordse meetmega.

Kui kohaliku omavalitsuse üksuses ei ole lastekaitsetöötajatele loodud töökorraldust, mis võimaldab lastekaitsetöötajal täita ja järgida kõiki seaduses sätestatud nõudeid (nt lastekaitsejuhtumi menetlemist ja selle raames tehtavaid (menetlus)toiminguid, teatud last puudutavate otsuste tegemist ning kohaliku omavalitsuse üksuse ja selle ametnike kohustusi lapse abistamisel), siis ei ole kohaliku omavalitsuse üksuses ka loodud nõuetekohaseid tingimusi lastekaitsetöö tegemiseks. Kohalike omavalitsuse üksustel on üsna lai otsustusvabadus, kuidas lastekaitsetööd oma haldusterritooriumil korraldada. Samal ajal piiravad otsustusõigust lastekaitsealaste ülesannete täitmisel mitmed LasteKSis ja SHSis kehtestatud nõuded ja kohustused, mida kohaliku omavalitsuse üksus ja/või lastekaitsetööd tegev ametnik peavad järgima.

Kohalik omavalitsus on esimene asutus, kelle poole on lastel või abivajavate laste vanematel võimalus pöörduda ning abi saada. Sotsiaalkindlustusamet on järelevalvet teostades juhtinud tähelepanu tuvastatud asjaoludele ja andnud soovitusi lastekaitsetöö nõuetekohaseks korraldamiseks (järelevalve kokkuvõte nr 5.1-3/23084-4). Ka on väljatöötatud ja Sotsiaalkindlustusameti kodulehel avaldatud erinevad [juhised](#) lastekaitsetöö korraldamiseks. See tähendab, et Rapla Vallavalitsus on olnud teadlik nii oma seaduslikest kohustustest kui ka sellest, millisel viisil tuleb lastekaitsetööd nõuetekohaselt korraldada. Asjaolu, et puudused on jätkunud ka pärast tähelepanu juhtimist ja soovitude andmist, viitab sellele, et leebemad järelevalve meetmed ei ole olnud piisavad õigusküüliku olukorra saavutamiseks.

Lähtudes eeltoodust ja järelevalvemenetluse käigus tuvastatud asjaoludest, on ettekirjutuse ja sunniraha hoiatuse tegemine põhjendatud. Ettekirjutus on vajalik selleks, et tagada Rapla Vallavalitsuse tegevuse vastavus seadusele ning kõrvaldada rikkumised, mis mõjutavad otseselt laste õiguste kaitset ja neile osutatava abi kvaliteeti. Sunniraha hoiatuse tegemine on põhjendatud ka seetõttu, et tegemist on korduvate ja sisuliste puudustega valdkonnas, kus tegevusetus või mittenõuetekohane tegutsemine võib kahjustada lapse heaolu, turvalisust ja arengut. Arvestades kaitstavat õigushüve – lapse õigusi ja heaolu – on riiklik sekkumine vältimatu ning proportsionaalne.

VVS § 75¹ lõike 4 kohaselt on sunniraha ülemmäär 9600 eurot rikkumise kohta, kuid Sotsiaalkindlustusamet ei määra ettekirjutuse täitmiseks sunniraha ülemmäära. Arvestades, et

ettekirjutuses osundatud rikkumised mõjutavad sotsiaal- ja lastekaitsetöö kvaliteeti, siis määrab Sotsiaalkindlustusamet sunniraha suuruseks kokku 7500 eurot. Selline sunniraha suurus on põhjendatud, kuna see peab olema piisavalt mõjus, et motiveerida ettekirjutust täitma, kuid samas jääma proportsionaalseks tuvastatud rikkumiste laadi, ulatuse ja kaalu suhtes. Arvestades rikkumiste süsteemset iseloomu, nende mõju laste õiguste tagamisele ning asjaolu, et varasem tähelepanu juhtimine ja soovitusel ei ole toonud kaasa vajalikku muutust, ei oleks üksnes formaalne ettekirjutus ilma mõjusa sunnivahendi hoiatuseta piisav.

Vastavalt haldusmenetluse seaduse § 40 lõikele 1 andis Sotsiaalkindlustusamet võimaluse enne ettekirjutuse tegemist Rapla Vallavalitsusele esitada oma arvamus ja vastuväited kavandatava ettekirjutuse kohta hiljemalt 19.05.2026 (kiri nr 5.1-3/12133-1). Rapla Vallavalitsus edastas vastuse ettekirjutuse kavandile 12.05.2026 (kiri nr 12-3/2026/39-2). Vastuväiteid kavandatava ettekirjutuse kohta Rapla Vallavalitsus ei esitanud.

Ettekirjutuse tähtaeg ja sunniraha määramise hoiatus on konkreetset juhul proportsionaalne ja nõuetele vastavate lastekaitsetöötajate ja sotsiaaltöötaja tagamiseks vähem koormavad abinõud puuduvad. Sunniraha hoiatus on kohustuste täitmise tagamise meede ja seda rakendatakse juhul kui ettekirjutus jäetakse hoiatuses märgitud tähtaja jooksul täitmata.

(allkirjastatud digitaalselt)
Annika Steinberg
peaspetsialist (lastekaitse järelevalve)